
Reforma vysokého školství

Reforma vysokého školství

20.1.2012 18:10 ČRo 6 Zpráva

Jan FINGERLAND, moderátor

O zavedení školného se debatuje už docela dlouho. Již v první polovině devadesátých let, když na vysoké škole studoval moderátor tohoto pořadu, visely poplatky za vzdělání nad našimi hlavami, jakoby měly už brzo dopadnout. Po dvaceti letech se nic nezměnilo. Možná ani to, co nás jako tehdejší studenty dráždilo skoro stejně, totiž špatné vybavení školy věcmi, jako jsou základní příručky a zejména laxní přístup některých učitelů k výuce. Ale i jiné nešvary, které možná souvisely s tím, že studium bylo zdarma. Dnešní studenti jsou od okamžiku, kdy začnou platit školné, vzdáleni mnohem méně, než jsme byli my. A ani jim se tato perspektiva nelíbí. Zde je názor Petra Holuba.

Petr HOLUB, redaktor

Na reformy mají Češi smůlu, případně se dá říci, že je neumějí dělat. Opět se to ukázalo na reformě vysokých škol, se kterou přišel dnes nejproblémovější člen vlády, ministr školství Josef Dobeš. Návrh zákonů, které mají změnit vysoké školství, ještě ani nedošel na vládu a Karlova univerzita už zahájila protesty proti změnám, ke kterým by mělo dojít. Předem je tedy jasné, že jde o skutečný převrat, když stojí profesorům a studentům za varovnou akci a za příslib, že příště bude hůř. Reforma ministra Dobeše přinese dvě výrazné změny, především novou organizaci řízení vysokých škol a také školné. V té podobě, v jaké jsou navrženy, ohroží nezávislost a úroveň vysokého školství v České republice, upozorňují akademici. Reforma posiluje roli školních rad, které by měly získat větší vliv na úkor akademických senátů. Dnes senáty rozhodují prakticky o všem, jakoby to byly nezávislé parlamenty, kam si své zástupce volí pedagogové a studenti. Napříště má rozhodnutí senátů potvrzovat školní rada, kam budou své zástupce delegovat nejen akademici, ale také státní správa. V současné podobě bude mít státní správa menšinu, jedním škrtem pera a jedním hlasováním ve sněmovně se to ale může změnit.

Přísun peněz na provoz univerzit a na nové projekty i volba rektorů tedy budou záviset na schválení rady, kterou dnes akademici považují za cizí těleso na půdě školy. Zavedení školného hodnotí představitelé škol jako tunel do veřejných financí, pokud tedy jejich výroky hodně zjednodušíme. Nejde ani tak o školné, ale o opatření, která ho mají doprovázet. Studenti totiž nebudou platit pouze školné, ale zároveň budou mít nárok na státní podporu, ze které budou moci školné financovat. Půjde jednak o přímou podporu, jednak o zvýhodněné půjčky. Veřejné vysoké školy se obávají, a zřejmě oprávněně, že jim stát sníží příspěvky na žáka řádově o stejnou částku, o kterou vyberou navíc na školném. Tím budou veřejné vysoké školy proti současnému stavu znevýhodněny. Na podporu při studiu totiž budou mít nárok také žáci soukromých vysokých škol. Předpokládejme tedy, že objem státních příspěvků pro vysoké školy zůstane stejný jako dosud. Veřejné školy přijdou o část státní dotace, která bude rozdělována v podpoře pro studenty. Část této podpory obdrží soukromé školy, a proto veřejné školy dostanou méně. Není tedy divu, že se veřejné vysoké školy chtějí bránit. Pochopitelně také ministerstvo školství má k dispozici argumenty, kterými bude svou reformu hájit. Může třeba zmínit, že vysoké školy ve skutečnosti nejsou řízeny demokraticky, ale že jejich vedení ovládají neprůhledná bratrstva. Jejich příslušníci se najmenují do vysokých funkcí a pak si bez kontroly vyplácejí vysoké platy, aniž se snaží pro školu cokoli udělat.

Také je pravda, že univerzity nedokážou spolupracovat s ekonomickým sektorem a že by se určitě vyplatilo, kdyby ze znalostí profesorů a studentů mohla profitovat ekonomika. Zástupci ministerstva se zároveň mohou odvolat na skutečnost, že se jejich reforma odvozuje od vysokoškolské reformy, kterou prosadila britská vláda. Nejde tedy o pochybný experiment, ale o vyzkoušený model. Oba názory teď stojí proti sobě a může se tedy odehrát politická debata na nejvyšší úrovni, která by měla rozhodnout o dalším směřování tuzemských vysokých škol. Věřme, že politická scéna i celá společnost jsou takové debaty schopny. V této chvíli se ovšem zdá, že argumentačně mají navrch spíše univerzity, které jsou z pochopitelných důvodů pružnější a aktivnější než státní úřady.

Profesoři se také mohou opírat o argumenty svých britských kolegů, kteří se brání proti dopadům tamní reformy, vedoucí podle nich k likvidaci celého sektoru veřejných univerzit. Budou tedy dokazovat, že zásahy zvenčí a ekonomizace

vnitřního života univerzit nakonec povede k oslabení intelektuálních elit a k přeměně univerzit na lepší přípravky pro průmyslové podniky a státní správu. Kdo bude mít víc peněz, ten si zaplatí dražší obory a pak získá lepší pozici na pracovním trhu. Pozice univerzit je ale silná především z toho důvodu, že reforma přehlíží reálné poměry v tuzemském školství. Chce totiž přeměrovat peníze z veřejných univerzit včetně těch pár elitních, do desítek soukromých škol s často pochybnou kvalitou. Přitom není pochyb, že Česko by mělo počet svých vysokých škol výrazně omezit. A jestliže se má někde zasáhnout, tak na soukromých školách, které musí mít srovnatelnou kvalitu jako ty veřejné. Nutit lepší, tedy veřejné školy, aby se přizpůsobily těm horším, skutečně nedává smysl. Opět jde o velmi zjednodušenou argumentaci, na tuzemské poměry se však v této chvíli hodí překvapivě dobře.

Jan FINGERLAND, moderátor

Říká Petr Holub.